

mali hribček Kincl. Po ustnem izročilu so bile tukaj vislice. — Na Jaršču je malo družega sledú več kod nekaj zidú; — obilo jelenovih rogov, koščekov se tu najde. — Jako lep razgled.

Š k o c i j a n.

Zemljepisni del.

Škocijan ima dvorazredno ljudsko šolo. Župnina šteje 4107 ljudi. Za šolo sposobnih otrok je 464, v šolo jih hodi 284. Ob južni meji občine teče Krka, vso občino pa preteka precej velik potok Radulja, ki včasih obilo nastopi in napravi veliko škode na travnikih. Radulja ima rake, ki so ravno tako veliki in imenitni, kakor tako sloveči Krški raki. Izliva se pri Dobravah v Krko. Njeni manjši dotoki so Zloganski in Goriški potok. Na Radulji je nekoliko mlinov in žag. Njive, vinogradi, travniki, gozdi in pašniki so v prav dobrem stanu; neobdelane zemlje ni. Ljudstvo se pečá edino z živinorejo, kmetijstvom in vinorejo. Materijalno blagostanje ljudstva je precej v dobrem stanju. Tukaj se redí veliko konj in prešičev; tudi govede ima posebno gornji del župnine obilo, in le malo ovac. Brati znajo večjidel vsi župljáni in nekateri tudi pisati. Vasi šteje župljánska občina 35, namreč: 1. Dobrava s 158 stanovalci in s cerkvijo svetega Miklavža na otoku; 2. Dobrovska vas s 137 stan.; 3. Druše s 218 stan. in s cerkvijo sv. Barbare; 4. Dole (Dolenje) s 109 stan.; 5. Dole (Gorenje) s 91 stan. in s cerkvijo žalostne Matere Božje; 6. Hrastovlje s 102 stan.; 7. Jelendol s 67 stan.; 8. Jeperjek s 53 stan.; 9. Škocijan s 175 stan. in z župljánsko cerkvijo sv. Kocijana. Tukej se vidi spominek afrik. misijonarja Knobleharja in župnika Jeršetiča; 10. Črešnjice s 137 stan.; 11. Krsin-vrh s 141 stan.; 12. Mačkovec s 40 stan.; 13. Otavnik s 56 stan.; 14. Savink s 86 stan.; 15. Segonje s 88 stan.; 16. Slančevrh s 93 stan. in s cerkvijo sv. Urha; 17. Zloganje s 151 stan. in s cerkvijo Matere Božje; 18. Staravas s 183 stan. in s cerkvijo presvete Trojice; 19. Stopno s 53 stan. in z dvojno cerkvijo; ena je posvečena Materi Božji, druga pa sv. Petru, ki je pa manjša od prve. Prva cerkev stoji na precej visokem hribu. Bila je nekaj na Stopnem, kakor Valvazor popisuje, jako sloveča božja pot, in so baje prihajali romarji celó iz ogerskih in hrvatskih krajev, kar se je pa v novejših časih popolnoma opustilo. 20. Telče s 192 stan. in s cerkvijo sv. Jakoba; 21. Bučka (stara) s 193 stan.; 22. Gabernik s 48 stan.; 23. Goriška gora s 46 stan.; 24. Goriška vas s 99 stan.; 25. Klenovik s 171 stan.; 26. Velike Poljane s 131 stan. in s cerkvijo sv. Tomaža. Valvazor piše, da je bil nekaj tukaj vikarijat; 27. Male Poljane s 75 stan.; 28. Zagrad s 166 stan.; 29. Čisti breg s 51 stan.; 30. Čučja mlaka s 57 stan.; 31. Grmovlje s 202 stan. in s cerkvijo svetega Jurija; 32. Hrvatski brod s 105 stan.; 33. Hudejne s 35 stan.; 34. Merščavas s 70 stan.; 35. Zameško s 98 stanovalci.

Zgodovinski del.

Farna cerkev stoji nad 350 let. Župnik plemeniti dr. Štefan Jeršetič jo je zidal 1516. l. Bil je dvorni kapelan cesarja Ferdinanda I. in tudi papežev svétnik. Imeniten je bil župnik Janez Zalo kar, ki je spisal več slov. knjig o kmetijstvu. Šola stoji 40 let. Prvi učitelj je bil Janez Peršè. Bil je jako priljubljena oseba, izvrsten učitelj in pobožna duša. Tedanje težavne razmere je vse voljno prenašal, vendar pa ni dočakal, kar si je vedno želel, da bi bil v zdanjem šolskem posloppji poučeval. L. 1858., po 41letnem tukajšnjem delovanji, je blagi mož za kozami umrl. L. 1863. so mu hvaležni njegovi učenci postavili nagrobni spominek. Njegovo imé bode dolgo, dolgo živelo v

hvaležnih srcih. L. 1882. se je tukajšnja enorazredna šola razširila v dvorazredno. Nekateri kraji v Škocijanski župniji so v ozki zvezi s prvo avstrijsko zgodovino. Mokronog in nekatere kraje v okolici so imeli l. 1200. v lasti Brižinski škofje (na Bavarskem). Sicer so pa na Dolenjskem (slovenski marki) gospodovali takrat največ isterski grofje; tim so pa dajali Brižinski škofje svoja posestva okoli Mokronoga v najem. Ko pa je isterski grof Henrik umrl, prodal je Brižinski škof Gerold nekatera posestva babenberškemu vojvodi Leopoldu VI. Največ teh posestev je bilo v zdanji Škocijanski župniji, n pr. grad Hrvatski brod (takrat je imel tržne pravice), Krsinji vrh, Gabernik, Klenovik, Velike in Male Poljane, Zagrad itd. To so bila na Kranjskem prva posestva, ki so se l. 1229. pridružila Avstriji.

(Dalje prihodnjič.)

Šolstvo v starem veku.

„Kaj ti pomaga, če si še tako zmožen, ker ti je odločeno ves čas svojega življenja le enostransko življenje in tudi ne bodeš nikdar kaj posebnega dosegel.“ Juvenal.

Te besede latinskega pesnika dotikajo se posebno učiteljskega stanu. — Dandanes se je sicer tù in tam nekoliko izboljšalo; vendar se pa učiteljski stan, eden najvažnejših v državi, kar se tiče materijelnega stanja, nikakor ne more primerjati z drugimi. Pa menda mora že tako biti, ker se je ta stan že od nekdaj tako rad v kot stavil. Poglejmo nekoliko v srednji vek! Takrat so bile šole samostanske učilnice. S poukom so se pečali največ menihi ter pravega učiteljskega stanu še ni bilo. Pozneje, ko so se šole v državne in srenjske izpremenile, so jeli učitelji na vse strani prositi, in povsodi najdeš napolnjene „arhive“ prošnjá za zboljšanje učiteljskih plač. — To vidimo pa tudi že v starem veku, posebno v Rimu, kjer so mladino le sužnji poučevali. Stalnih vzgojiteljev je bilo v tadanjem času prav malo. — Tudi preizkušenj ni bilo treba delati, kakor zdaj! Po tem takem so so s poukom le taki ljudje pečali, naveličavši se svojega pravega posla. Tù nahaja se mnogo rokodelcev, ki niso kaj znali in umeli o kakšnej methodiki ali pedagogiki. Pri vsem tem so pa že v starem veku učiteljski stan smatrali kot jako težavnega in trudapolnega! — Plačilo je bilo tako pičlo in slabo, da se nikakor ne more primerjati s trudom in težavami tega poklica. Mej prvimi, ki je težave učiteljskega stanu opazoval, je bil menda rimski cesar Dioklecijan; on je tudi učiteljem plače določil in sicer tako: za grščino, latinščino in matematiko 200 denarov (ca. 3·60 gold.) na mesec; za računstvo 75 denarov (ca. 1·65 gold.); za čitanje in pisanje pa samo 50 denarov (ca. 0·90 gold.) Le tisti učitelji, ki so poučevali in vzgojevali otroke bogatinov in knezov, so dobivali visoke plače; vsi drugi učeniki so pa malo zaslužili, ter so večkrat lačni, kakor nasiteni otroke poučevali! — Slavni pesnik Ovid ima čisto prav, ki staro-rimske učenike, kar se njihovega premoženja tiče, imenuje „zavržen razred“ človeštva. Zategadelj so se za ta posel oglašali popolnem nesposobni ljudje, največ taki, ki niso bili za drugo delo. Ni čuda, da se je že v starem Rimu učiteljski stan tako malo čislal! — Z napredkom v pouku se rimski učeniki niso mogli dosta ponašati, kajti predolgo poučevanje jim je največ škodovalo. Pouk se je pričel s solnčnim vzhodom, ali pa že pred solnčnim vzhodom, ter se s prav kratkim prenehljajem popoldne nadaljeval. Letne počitnice so pa trajale štiri mesece!! Rimskim učiteljem tudi ni bilo potreba v majhnih, nizkih, vlažnih in prenapolnjenih sobah poučevati, kakor tù pa tam zdanjim; ti so namreč deca učili v na pol ali na popolnem odprtih prostorih, na hišnih strehah (strehe so bile bolj